Íslandsdeild Evrópuráðsþingsins 23. maí 2023

F R Á S Ö G N
af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins
í Reykjavík 15. maí 2023.

Ný verðlaun í nafni Vigdísar Finnbogadóttur á sviði valdeflingar kvenna, málþing um stöðu og framtíð lýðræðis og umræða um mikilvægi sameiginlegra gilda, marghliða samvinnu, mannréttindavernd og nýja kynslóð réttinda var á meðal þess sem var á dagskrá stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins sem kom saman hér á landi í aðdraganda leiðtogafundar Evrópuráðsins. Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Bjarni Jónsson, formaður, Birgir Þórarinsson, aðalmaður, Jódís Skúladóttir, varamaður, Arndís Anna Kristínardóttir Gunnarsdóttir, varamaður, og Auður Örlygsdóttir, sérfræðingur í alþjóðamálum.

Dagskráin hófst á málþingi um lýðræði fyrir framtíðina sem haldið var í Veröld – húsi Vigdísar í samstarfi við Alþjóðamálastofnun Háskóla Íslands. Á málþinginu var lögð áhersla á umræðu um framtíð lýðræðis í Evrópu og hvernig efla megi lýðræðislega menningu og traust á lýðræðisstofnunum í álfunni. Meðal framsögufólks voru Tiny Kox, forseti Evrópuráðsþingsins, Alexander Shlyk, sérstakur ráðgjafi Svjatlönu Tsíkhanóskaju um kosningar, Marija Mezentseva, formaður úkraínsku landsdeildarinnar, Lilja Dögg Alfreðsdóttir, menningar- og viðskiptaráðherra, Jón Ólafsson, prófessor við Háskóla Íslands, Daníel E. Arnarsson, framkvæmdastjóri Samtakanna ’78, og Isabel Alejandra Diaz, ungmennafulltrúi Sameinuðu þjóðanna á sviði mennta, vísinda og menningar. Steinunn Gestsdóttir, aðstoðarrektor kennslu og þróunar, stýrði umræðum. Fjöldi fulltrúa ungmennahreyfinga tók virkan þátt í fundinum og beindi mikilvægum spurningum um lýðræði og hlutverk ungs fólks í umræðunni til þátttakenda í pallborði.

Í beinu framhaldi af málþinginu hleyptu Katrín Jakobsdóttir, forsætisráðherra, og Tiny Kox Vigdísarverðlaunum fyrir valdeflingu kvenna af stokkunum í Veröld – húsi Vigdísar. Verðlaunin eru veitt til heiðurs Vigdísi Finnbogadóttur, fyrsta þjóðkjörna kvenleiðtoga heims, og var Vigdís sérstakur heiðursgestur á viðburðinum. Marija Pejčinović Burić, framkvæmdastjóri Evrópuráðsins, og Marija Mezentseva, formaður jafnréttisnefndar Evrópuráðsþingsins og formaður úkraínsku landsdeildarinnar, tóku einnig þátt í athöfninni. Verðlaunin verða veitt árlega þeim einstaklingi, frjálsu félagasamtökum, stofnunum eða öðrum aðilum sem þykja skara fram úr á sviði valdeflingar kvenna og þeim fylgir verðlaunafé að upphæð 60.000 evra. Tilnefningarferlið verður opið en sett verður á fót sérstök dómnefnd sem skipuð verður fulltrúum Evrópuráðsþingsins og íslenskra stjórnvalda. Við val á verðlaunahafa verður meðal annars horft til mikilvægs árangurs á sviði kynjajafnréttis, hvernig stuðlað er að aukinni þátttöku og aðgengi kvenna að ákvarðanatöku sem og aðgerða sem ýta undir stefnubreytingar eða draga úr hvers kyns mismunun og aðgreiningu. Verðlaunaafhendingin fer fram á þingfundi Evrópuráðsins í júní ár hvert.

Fundur stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins fór fram í Sjálfstæðissalnum á Iceland Parliament Hotel en nefndin kom saman í aðdraganda leiðtogafundar til þess að ræða hlutverk Evrópuráðsins og mikilvægi sameiginlegra gilda frammi fyrir gríðarlegum áskorunum. Birgir Ármannsson, forseti Alþingis, opnaði fundinn, Rúslan Stefantsjúk, forseti úkraínska þingsins *Verkhovna Rada*, flutti netávarp, og Bjørn Berge, aðstoðarframkvæmdastjóri Evrópuráðsins, ávarpaði einnig fundargesti við upphaf fundar.

Í kjölfarið fór fram umræða um Evrópuráðið sem lykilaðila í marghliða stofnanastrúktúr Evrópu en þar tóku til máls Þórdís Kolbrún R. Gylfadóttir, utanríkisráðherra, Tiny Kox, Sylvie Bermann, fyrrverandi sendiherra Frakklands í Peking, London og Moskvu, og Alice Bergholtz, varaformaður ráðgjafaráðs Evrópuráðsins um æskulýðsmál. Bjarni Jónsson flutti opnunarávarp

í upphafi umræðunnar þar sem hann kvaðst vera stoltur og auðmjúkur yfir því að geta boðið þingmenn Evrópuráðsþingsins velkomna hingað til lands í aðdraganda leiðtogafundarins. Hann lagði áherslu á mikilvægi stuðnings Evrópuráðsþingsins við Úkraínu og úkraínsku þjóðina og sagði að málefni Úkraínu yrðu réttilega í brennidepli á leiðtogafundinum. Þar nefndi hann sérstaklega mikilvægi tjónaskrárinnar sem væri fyrsta skrefið í átt að því að draga Rússland til ábyrgðar fyrir gjörðir sínar og næði jafnframt til ólögmæts brottnáms úkraínskra barna. Hann hvatti einnig leiðtoga Evrópuráðsins til þess að sýna sömu staðfestuna og hugrekkið þegar kæmi að loftslagsmálum og grípa til aðgerða fyrir komandi kynslóðir.

Í síðari umræðu fundarins var sjónum beint að Evrópuráðinu sem brautryðjanda mannréttindaverndar og nýrri kynslóð réttinda, svo sem réttinum til heilnæms lífs, en meðal þátttakenda voru Katrín Jakobsdóttir, forsætisráðherra, Tiny Kox, Nathalie Smuha, sérfræðingur í gervigreind frá Institute for European Law við KU Leuven, og Tinna Hallgrímsdóttir, loftslags- og sjálfbærnifræðingur hjá Seðlabanka Íslands. Umræðum stjórnaði Rósa Björk Brynjólfsdóttir, verkefnastjóri alþjóðamála í forsætisráðuneytinu.

Svjatlana Tsíkhanóskaja, leiðtogi stjórnarandstöðunnar í Belarús, var sérstakur heiðursgestur Alþingis í dagskrá stjórnarnefndar og flutti ávarp að loknum umræðum. Lokaávarp fluttu Katrín Jakobsdóttir og Tiny Kox.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.pace.coe.int.